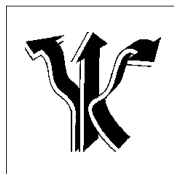

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

**“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА
УКРАЇНИ”**

(для бакалаврів, спеціалістів)

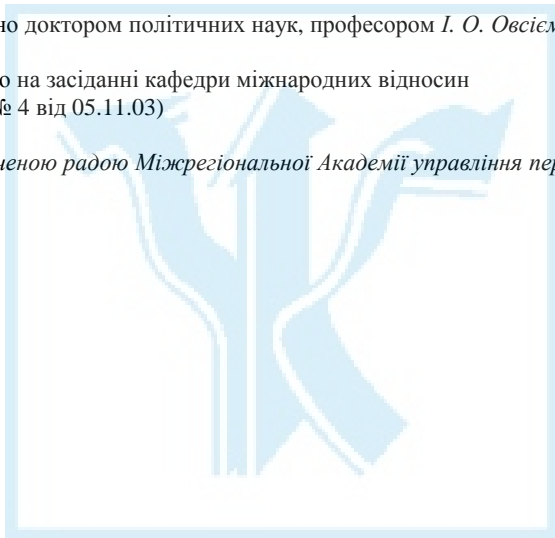
МАУП

Київ 2004

Підготовлено доктором політичних наук, професором *І. О. Овсієм*

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин
(протокол № 4 від 05.11.03)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

МАУП

Овсій І. О. Навчальна програма дисципліни “Зовнішня політика України”
(для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2004. — 15 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Зовнішня політика України”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2004

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальний предмет “Зовнішня політика України” є складовою циклу дисциплін, що вивчають міжнародні відносини.

Мета вивчення дисципліни — всебічно і повно розглянути теоретичний аспект зовнішньої політики суверенної України, зрозуміти ступінь відображення теорією її національних інтересів, впливу на доктрини, концепції, стратегію зовнішньої політики держави, утвердитися в думці, що засади, на яких Україна втілює в життя свій зовнішньополітичний курс, ґрунтуються на суворому дотриманні загально визнаних норм і принципів міжнародного права.

Без опанування теоретичних підвалин зовнішньої політики України неможливо зрозуміти конкретні дії і кроки української дипломатії на міжнародній арені, визначити чинники, що впливають на розвиток відносин на пріоритетних напрямках зовнішньої політики нашої держави.

Вивчення курсу і написання контрольних робіт повинні ґрунтуватися на документальних і наукових джерелах, системному аналізі фактів і явищ, пошуках позитивного досвіду для подальшого використання здобутих знань на практиці, зокрема під час оцінки сучасних проблем розвитку зовнішньої політики України.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН вивчення дисципліни “ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ”

№ пор.	Назва теми
1	Передумови нормування зовнішньої політики суверенної України
2	Теоретичні засади зовнішньої політики незалежної України
3	Національні інтереси і зовнішньополітична стратегія України
4	Витоки, сучасний стан, перспективи українсько-російських відносин
5	Розбудова українсько-американських відносин
6	Основні напрями зовнішньої політики України в Європі
7	Зносини України з державами континентів і регіонів
8	Проблеми відносин України з країнами Центрально-Східної Європи
9	Україна в системі міжнародних організацій. Роль СНД у розвитку незалежних держав
10	Національна безпека як проблема зовнішньополітичних зносин України

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ”

Тема 1. Передумови формування зовнішньої політики суверенної України

Предмет, метод і завдання курсу. Аналіз процесів розвитку зовнішньої політики України на різних етапах української державності. Наполеглива боротьба українського народу впродовж всієї його непростой історії за власну державність, обов'язковим компонентом якої є самостійна зовнішня політика. Етапи та періоди боротьби за утвердження незалежної міжнародної діяльності, непростий шлях до справжнього суверенітету України.

Основні джерела і література з вивчення курсу. Ступінь дослідження проблеми наукою. Документальні джерела, інші матеріали, системний аналіз фактів і явищ, місце історичних знань в оцінці сучасних проблем розвитку зовнішньої політики України.

Загальна та групова характеристика документальних джерел. Огляд української та зарубіжної літератури. Мета вивчення курсу слухачами академії.

Тема 2. Теоретичні засади зовнішньої політики незалежної України

Декларація про державний суверенітет (16 липня 1990 р.) та Акт проголошення незалежності (24 серпня 1991 р.) — правова основа розгортання самостійного зовнішньополітичного курсу України. Конституція держави, “Основні напрями зовнішньої політики України”, схвалені Верховною Радою 2 липня 1993 р., — основні документи і програма конкретних дій.

Ідея державності, гуманізм, традиційна філософія і менталітет українського народу — теоретична основа зовнішньої політики України. Роль доктрин, концепцій у зовнішній політиці держави. Засади втілення в життя зовнішньополітичного курсу України.

Принцип мирного співіснування, поважання загальнолюдських цінностей, активної співпраці на міжнародній арені — один з найголовніших у зовнішній політиці України.

Завдання, характерні особливості зовнішньої політики України. Риси української ментальності, що можуть негативно позначитися на

зовнішній політиці України. Теоретичні підвалини зовнішньої політики України як основа конкретних дій і кроків української дипломатії на міжнародній арені.

Література [1–3; 6; 18; 24–26; 28; 33; 34; 38; 52; 54]

Тема 3. Національні інтереси і зовнішньополітична стратегія України

Поняття національного інтересу, його роль у формуванні напрямів і пріоритетів зовнішньої політики України.

Засади зовнішньополітичної стратегії України. Проведення відкритої зовнішньої політики, прагнення до співробітництва зі всіма зацікавленими партнерами. Розвиток багато- та двосторонніх відносин з іншими країнами і міжнародними організаціями на основі загальнолюдських принципів. Засудження війни як засобу національної політики. Неухильне дотримання міжнародних стандартів прав людини. Застосування принципу неподільності міжнародного миру. Обстоювання підходу “безпека для себе — через безпеку для всіх”. Безумовне дотримання принципу сумлінного виконання міжнародних зобов’язань. Опора на фундаментальні загальнолюдські принципи і засудження практики подвійних стандартів у міжнародних відносинах.

ЄС, Росія, США, економізація зовнішньополітичної діяльності — стратегічні пріоритети України.

Роль президентських указів “Стратегія інтеграції України до ЄС” та про “Національну програму інтеграції” в реалізації стратегічних пріоритетів зовнішньої політики України. Різномовна, багаторівнева та часткова інтеграція до ЄС як складові сучасної стратегії.

Прагматизм, диверсифікація, паритет, економічна вигода — основні інструменти сучасної зовнішньої політики України. Нові ініціативи — “Посли українського бізнесу” та “Сприяння українському бізнесу”. Боротьба за вступ до Світової організації торгівлі. Створення сприятливого міжнародного середовища як здобуток національної зовнішньої політики.

Поєднання незмінних стратегічних пріоритетів з тактичною мобільністю на кожному напрямі зовнішніх зносин. Вироблення нової інформаційної політики Міністерства закордонних справ. Енергетична безпека як складова енергетичної стратегії України до 2030 р. і на подальшу перспективу. Стратегія підготовки дипломатичних кадрів: компетентні менеджери з відмінним знанням іноземних мов.

Тема 4. Витоки, сучасний стан, перспективи українсько-російських відносин

Необхідність розбудови українсько-російських відносин на основі добросусідства, взаємоповаги і партнерства. Спільні інтереси України й Росії. Причини та суть розходжень. Проблеми правонаступництва колишнього СРСР. Економічні аспекти українсько-російських відносин. Енергоносії для України як складова цих зносин. Проблема Криму у відносинах України з Росією. Спроби вирішення питання про Чорноморський флот. Проблема кордонів між Україною та Росією в ретроспективі та нині. Україна і ядерна зброя. Чорнобильська катастрофа як міжнародний чинник. Екологія України — міжнародна проблема. Перспективи і можливості вирішення проблем українсько-російських відносин. Критика спроб впровадження месіанської ролі Росії на пострадянському просторі.

Література [6; 17; 26; 29; 35; 41; 44; 45; 48; 51; 52; 54; 58–60]

Тема 5. Розбудова українсько-американських відносин

Місце та роль відносин зі США в системі зовнішньополітичних пріоритетів України. Передумови розбудови українсько-американських відносин. Позиції США в українському питанні та ставленні до України в контексті американської “східної” політики кінця 80-х — початку 90-х років ХХ ст.

Істерія налагодження відносин між двома державами, поступова еволюція політики США щодо України. Роль у цій зміні дезінтеграційних явищ у колишньому СРСР, поглиблення процесів націо-нально-державного відродження. Радикальна зміна позиції США щодо перспектив української державності. Рецидиви традиційних американських підходів до України.

Процес визнання Сполученими Штатами України як суверенної держави, встановлення дипломатичних зносин між ними. Роль у розвитку двосторонніх контактів практичних дій української та американської дипломатії. Обмін візитами різного рівня, їх вплив на зовнішньополітичні реалії. Роль США у наданні Україні фінансової допомоги, вирішенні проблем ядерного роззброєння нашої держави, гарантуванні безпеки і територіальної недоторканності України.

Перехід від політики тиску на Україну до встановлення відносин стратегічного партнерства. Спільні риси й характерні особливості ставлення попередньої та нинішньої адміністрації як України, так і США до підтримання нормальних відносин між обома країнами.

Подальша динамізація зносин, перспективи у цій царині.

Література [6–9; 14; 15; 23; 26; 45; 51; 52; 54; 60; 73; 75; 80; 82; 83]

Тема 6. Основні напрями зовнішньої політики України в Європі

Роль європейських держав у сучасній світовій політиці та системі зовнішньополітичних пріоритетів нашої країни. Місце України в сучасному європейському геополітичному просторі. Формування концепції західноєвропейського напрямку зовнішньої політики України, її правові основи, порівняльна характеристика. Розбудова двосторонніх зносин з країнами західного регіону на основі визнання ними державної незалежності України та встановлення з нею дипломатичних зносин. Політико-юридична база цих зносин, зорієнтована на міжнародний досвід та правове поле світового співтовариства. Становлення і розвиток відносин з Німеччиною, Францією, Італією, Великобританією та іншими країнами. Розгортання регіонального співробітництва на базі збалансованості західного і східного векторів зовнішньої політики України. Участь України у спільних європейських акціях, партнерство, побратимство областей та міст.

Ставлення України до процесів політичної та економічної інтеграції держав Західної Європи. Співробітництво України з ними в галузі економіки та фінансів. Прагнення до тісного співробітництва з європейськими міжнародними організаціями: ОБСЄ, РС, ЄС, ЗЄС. Позиція України щодо оборонної інтеграції західних держав. Прогнози, варіанти можливого розвитку подій.

Література [1; 2; 5; 6; 12; 24; 31–33; 38; 39; 41; 42; 52; 53; 64; 70; 71; 75; 76]

Тема 7. Зносини України з державами континентів і регіонів

Розвиток багатосторонніх і двосторонніх відносин з державами всіх континентів і регіонів світу. Налагодження нормальних контактів з країнами Азії, Африки, Латинської Америки, Азійсько-Тихоокеанського регіону. Відносини з Китаєм, Японією, країнами Близького і Середнього Сходу, а також з Іраном, Ізраїлем, Єгиптом, державами Перської затоки. Становлення і розвиток відносин України з Аргентиною, Бразилією, Мексикою, Чилі, Кубою та іншими державами регіону. Перспективи розвитку цих відносин.

Література [6; 26; 32; 43; 47; 49; 50–52; 54; 75; 78; 80]

Тема 8. Проблеми відносин України з країнами Центрально-Східної Європи

Чинники, що визначають спільність інтересів України та держав Центрально-Східної Європи. Налагодження добросусідських відносин з Польщею, Чехією, Словаччиною, Угорщиною, Румунією. Непрості зносини України з деякими з них у минулому, сучасне трактування за давнених проблем. Недавній конфлікт на Балканах, його вплив на становище вітчизняної економіки, роль миротворчих контингентів з України у залагоджуванні югославського конфлікту.

Двосторонні відносини України з державами цього регіону. Проблеми, труднощі та успіхи у цьому процесі. Політичні, економічні та інші форми співробітництва. Україна і Вишеградська чет-вірка, Карпатський єврорегіон, Центральноевропейська ініціатива, Чорноморське економічне співробітництво тощо. Роль України у втіленні ідеї створення центральноевропейської зони стабільності та безпеки.

Література [6; 12; 16; 26; 42; 51–53; 67; 70; 71; 80]

Тема 9. Україна в системі міжнародних організацій. Роль СНД у розвитку незалежних держав

Концептуальні засади участі України в міжнародних організаціях. Роль української дипломатії в діяльності ООН, ЮНЕСКО тощо та їхніх спеціалізованих організаціях. Співробітництво з НАТО. Входження України до Ради Європи та інших регіональних організацій. Перспективи вступу до ЄС, СОТ та інших структур.

Розпад СРСР і створення СНД. Розбіжність поглядів держав-засновниць на роль Співдружності. Застереження Верховної Ради України. Часткова участь країн у діяльності СНД, вибірковий характер багатьох угод. Статут СНД. Роль Росії у Співдружності. Постанова Державної Ради 1996 р. Зв'язки між державами поза межами СНД.

Література [3; 9; 12; 16; 18; 24; 28; 41; 52; 54; 64; 70; 74; 75; 80]

Тема 10. Національна безпека як проблема зовнішньополітичних зносин України

Концепція національної безпеки України. Постанова Верховної Ради від 16 січня 1997 р. Загальні положення і принципи. Роль національних інтересів країни у захисті її безпеки. Внутрішні й зовнішні загрози національній безпеці держави. Основні напрями державної політики

національної безпеки України. Повноваження головних суб'єктів забезпечення національної безпеки. Шляхи підвищення політичної стабільності суспільства, створення системи забезпечення економічної безпеки, зменшення соціальної напруженості, оздоровлення довкілля. Інші пріоритетні сфери здійснення національної безпеки.

Література [1; 5; 19; 20; 30; 33; 37; 39; 44; 52; 54; 55; 63; 66; 74; 80]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Теоретичні засади зовнішньої політики суверенної України.
2. Національні інтереси незалежної України.
3. Проблеми відносин України з державами СНД.
4. Комплекс українсько-російських відносин.
5. Проблеми Криму, Чорноморського флоту та Севастополя в українсько-російських відносинах.
6. Чорнобильська катастрофа та її зовнішньополітичні аспекти.
7. Україна та ядерна зброя.
8. Екологічні проблеми України у міжнародному контексті.
9. Проблеми і перспективи відносин України з НАТО.
10. Європейські вектори зовнішньої політики України.
11. Проблеми відносин України з сусідніми державами.
12. Розбудова зовнішньої політики України з країнами Західної Європи.
13. Відносини України зі США в ретроспективі й нині.
14. Сучасні проблеми українсько-американських відносин.
15. Теоретичні засади національної безпеки України.
16. Проблеми втілення програми національної безпеки в життя.
17. Двосторонні відносини України з державами континентів і регіонів (за вибором студентів).
18. Україна в міжнародних організаціях.
19. Україна в ООН.
20. Участь України в миротворчих акціях ООН.
21. Роль і місце української діаспори в реалізації цілей зовнішньої політики незалежної України.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Основоположні документи зовнішньої політики суверенної України.
2. Принципи, цілі, основні риси зовнішньої політики України.
3. Розпад СРСР та його вплив на політику незалежних держав.

4. Концептуальні та законодавчі основи співробітництва України з СНД.
5. Розвиток відносин України з державами СНД.
6. Добросусідство, взаємоповага, партнерство — основа нових стосунків між Україною і Росією.
7. Спільні інтереси України і Росії, причини та суть розбіжностей між ними.
8. Національні інтереси України.
9. Зовнішньополітична стратегія України.
10. Проблеми правонаступництва колишнього СРСР.
11. Проблема кордонів між Україною і Росією.
12. Економічні проблеми українсько-російських відносин.
13. Енергоносії для України як проблема міжнародного значення.
14. Проблема Криму в українсько-російських відносинах.
15. Вирішення проблеми Чорноморського флоту.
16. Чорнобильська катастрофа як міжнародний чинник.
17. Етапи та значення звільнення України від ядерної зброї.
18. Україна і НАТО: проблеми та перспективи.
19. Місце і роль сусідніх держав у системі зовнішньополітичних пріоритетів України.
20. Екологія України як міжнародна проблема.
21. Розбудова двосторонніх відносин з державами Західної Європи.
22. Етапи та еволюція відносин України із США.
23. Динамізація відносин із США, їх вихід на рівень стратегічного партнерства.
24. Сучасний стан українсько-американських відносин.
25. Національна безпека як проблема зовнішньополітичних відносин України.
26. Принципи, етапи, особливості концепції національної безпеки України.
27. Політичні цілі та завдання України в царині національної безпеки.
28. Особливості втілення програми національної безпеки в життя.
29. Основні напрями розвитку відносин України з державами Азії, Африки, Латинської Америки.
30. Участь України в міжнародних організаціях.
31. Перспективи розширення та поглиблення представництва України у глобальних та європейських міжнародних організаціях.
32. Участь України в миротворчих операціях.
33. Іракська проблема, участь України в її вирішенні.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Конституція України*. — К., 1996.
2. *Акт проголошення незалежності України* // *Голос України*. — 1991. — 31 серп.
3. *Декларація про державний суверенітет України* // *Голос України*. — 1990. — 17 лип.
4. *Декларація прав національностей України* // *Голос України*. — 1991. — 2 листоп.
5. *Концепція (Основи державної політики) національної безпеки України: Постанова Верховної Ради України від 16 січня 1997 р.* // *Голос України*. — 1997. — 4 листоп.
6. *Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р.* // *Голос України*. — 1993. — 24 лип.
7. *Державний візит Президента України Л. Кучми до США* // *Уряд. кур'єр*, 1994. — 17 листоп.
8. *Виступ Л. Кучми на засіданні Верховної Ради України 16 листопада 1994 р.* // *Уряд. кур'єр*. — 1994. — 19 листоп.
9. *Виступ Президента України 21 листопада 1994 р. на 49-й сесії Генеральної Асамблеї ООН* // *Уряд. кур'єр*. — 1994. — 24 листоп.
10. *Кучма Л.* Вірю в український народ. — К., 2000.
11. *Кучма Л.* Демократична Україна в сучасному демократичному контексті // *Політика і час*. — 1996. — № 4.
12. *Кучма Л.* Україна і майбутнє Європи // *Політика і час*. — 1996. — № 3
13. *Антонюк О.* Україна в світі // *Політика і час*. — 1993. — № 5.
14. *Апатов С., Дубовик В.* Американські вчені про незалежну Україну // *Укр. іст. журн.* — 1995. — № 2.
15. *Білинський М.* Чи будуть зміни? Американсько-українські стосунки // *Політика і час*. — 1994. — № 4.
16. *Бойко Б.* Україна — Молдова: сусідські відносини — на міждержавно-правову основу // *Політика і час*. — 1994. — № 1.
17. *Василенко К.* Шляхи розвитку товарообміну між Росією й Україною // *Економіст*. — 1999. — № 4.
18. *Васильєва-Чекаленко Л.* Україна в міжнародних відносинах (1944–1996). — К., 1998.
19. *Гончаренко І.* Національна безпека України. — К., 1993.
20. *Горбулін В.* На захист національних інтересів // *Політика і час*. — 1995. — № 2.

21. *Дипломатія сучасної України*. — К., 1997.
22. *Дипломатичний корпус: Довідник МЗС України*. — К., 1999.
23. *Дубина О.* США — Україна: від тиску до “нового партнерства” // *Політика і час*. — 1993. — № 12.
24. *Зібрання чинних міжнародних договорів України*. — К., 2001.
25. *Зленко А.* Внешняя политика Украины: принципы формирования и проблемы реализации // *Международ. жизнь*. — 1993. — № 12,
26. *Зленко А.* Зовнішня політика України: від романтизму до прагматизму. — К., 2001.
27. *Зленко А.* Нові реалії зовнішньої політики // *Політика і час*. — 1992. — № 1.
28. *Зленко А.* Украина, ООН, мировая дипломатия // *Международ. жизнь*. — 1990. — № 11.
29. *Касаев А., Тимошенко В.* Леонид Кучма махнул на Россию рукой // *Независимая газета*. — 1999. — 12 окт.
30. *Кириченко В.* Українська національна ідея і зовнішня політика України: думки, оцінки і для прийдешніх поколінь // *Політика і час*. — 1993. — № 7.
31. *Кінкель К.* Ми розглядаємо Україну як стабілізуючий фактор у Європі // *Політика і час*. — 1993. — № 3.
32. *Кочубей О.* Україна — Франція: взаєморозуміння і довіра // *Політика і час*. — 1993. — № 5.
33. *Кремень В., Табачник Д., Ткаченко В.* Україна: альтернативи поступу. Критика історичного досвіду. — К., 1996.
34. *Кремень В., Ткаченко В.* Україна: шлях до себе. Проблеми суспільної трансформації. — К., 1999.
35. *Кремень В., Ткаченко В.* На терезах глобалізму // *Політика і час*. — 1999. — № 2.
36. *Кремень В.* Україна в геополітичному просторі: об’єктивні тенденції і суб’єктивні очікування // *Політика і час*. — 1993. — № 10.
37. *Кузьо Т.* Національна безпека України. — К., 1994.
38. *Кудряченко А.* Еволюція нейтралітету // *Політика і час*. — 1993. — № 11.
39. *Кудряченко А.* Зовнішньополітичні засади незалежні України // *Віче*. — 1996. — № 8.
40. *Кулинич М.* У новому геополітичному просторі // *Політика і час*. — 1994. — № 1.
41. *Кульчицький С.* Вибір України: Північно-атлантичний альянс чи Слов’янський союз? // *Політика і час*. — 1999. — № 3.

42. *Леценко Л.* Власне “вікно” у Європу // Політика і час. — 1992. — № 4.
43. *Леценко Л., Пацук В.* На вістрі великої політики // Політика і час. — 1993. — № 8.
44. *Лисицин Б.* Ще раз про ядерну безпеку України // Військо України. — 1993. — № 11.
45. *Литвин В.* Де шукати стратегічних партнерів і союзників // Політика і час. — 1994. — № 5.
46. *Литвин В.* Україна: досвід та проблеми державотворення (90-ті роки ХХ ст.). — К., 2001.
47. *Литвин В.* Україна: політика, політики, власть. На фоні політичного портрета Л. Кравчука. — К., 1997.
48. *Мазаракі А., Юхименко В.* За спільності мотивів стратегічного партнерства. Економічні відносини України з Російською Федерацією // Політика і час. — 2002. — № 6.
49. *Макаревич М., Конопко Д.* В атмосфері довіри й конструктивності // Політика і час. — 1994. — № 4.
50. *Мартиненко П.* Механізм формування зовнішньої політики // Політика і час. — 1993. — № 5.
51. *Матвієнко В., Головченко В.* Історія дипломатії ХХ століття у постатях. — К., 2001.
52. *Міжнародні відносини та зовнішня політика. 1980–2000 роки.* — К., 2001.
53. *Мороз О.* Шлях до Європи // Політика і час. — 1995. — № 11.
54. *Нариси з історії дипломатії України /* За ред. В. Схолія. — К., 2001.
55. *Національна безпека України: історія і сучасність.* — К., 1993.
56. *Пирожков С.* Бажані орієнтири і реальні можливості // Політика і час. — 1994. — № 5.
57. *Плющ І.* Незалежна Україна: уроки державотворення // Політика і час. — 1993. — № 9.
58. *Потєхін О.* Україна і Росія // Політична думка. — 1993. — № 1.
59. *Прокоп М.* До питання українсько-російських відносин // Сучасність. — 1961.
60. *Руденко Г.* Україна дипломатична. — К., 1999.
61. *Світуха М.* Україна на міжнародній арені. — Філадельфія; К.; Вашингтон, 1993.
62. *Світуха М.* Ядерний статус: “за” і “проти” // Політика і час. — 1993. — № 9.
63. *Скiпальський О.* Загрози Україні та наш порятунок // Укр. газета. — 1997. — 20 берез.

64. *Табачник Д.* Україна на шляху у світ. — К., 1996.
65. *Тарасюк Б.* Чи бути Україні без'ядерною? // Політика і час. — 1993. — № 3.
66. *Томчук М.* Розбудова армії і національна безпека // Політика і час. — 1993. — № 1.
67. *Туринський І.* Бути добрими сусідами // Політика і час. — 1993. — № 1.
68. *Удовенко Г.* Пріоритет зовнішньої політики // Політика і час. — 1994. — № 10.
69. *Удовенко Г.* У страны должны быть не постоянные друзья и враги, а постоянные интересы // Всеукр. ведомости. — 1997. — 11 янв.
70. *Україна* в європейських міжнародних відносинах: Наук. зб. — К., 1998.
71. *Україна і Європа (1990–2000 рр.):* Анотована історична хроніка. — К., 2001. — Ч. 1. Україна в міжнародних відносинах з країнами Центральної та Південно-Східної Європи; Ч. 2. Україна в міжнародних відносинах з країнами — членами ЄС.
72. *Україна і Росія* в контексті європейських цінностей // Політика і час. — 1993. — № 1.
73. *Україна і США* // Політична думка. — 1993. — № 1.
74. *Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть.* — К., 2002.
75. *Україна на міжнародній арені:* Зб. док. і матер. — К., 1998.
76. *Україна на міжнародній арені (1991–1995):* Зб. док. і матер. — К., 1998.
77. *Украина — Россия. 1990–2000 годы:* Сборник. — К., 2001.
78. *Україна та країни Близького і Середнього Сходу* // Політична думка. — 1993. — № 1.
79. *Україна у міжнародних відносинах ХХ ст.* — Л., 1994.
80. *Україна: утвердження незалежної держави. 1991–2000.* — К., 2001.
81. *Україна. Факти і цифри.* — К., 1992.
82. *Хартія українсько-американського партнерства, дружби і співробітництва* // Уряд. кур'єр. — 1994. — 29 листоп.
83. *Щербак Ю.* Позначені безпрецедентним динамізмом // Політика і час. — 1996. — № 11.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Зовнішня політика України”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Зовнішня політика України”	4
Теми контрольних робіт.....	9
Питання для самоконтролю	9
Список рекомендованої літератури	11

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерне верстання

Н. В. Медведєва
Л. О. Аврамчук
Т. Г. Замура

Зам. № ВКЦ-1585

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП